

Türk Siyasal Tarihinde "Gençlik"

İçeriği Yazan: [Ozan ÖRMECİ](#) [1] Zaman: Salı, 13/07/2010 - 01:00

Yazar: Ozan ÖMERÇİ

Türk siyasal tarihinde gençliğin rolü belki de tüm diğ er dünya ülkelerinin ötesinde bir anlam ta??maktadı r. Sadece 19. yüzyıldan başlayarak giderek güçlenen Osmanlı-Türk modernleşmesini incelemek bile bu anlamda bize net bir fikir verecektir. **Osmanlı-Türk modernleşmesi 19. yüzyılda kurulan ve Batı tipi pozitivist eğitim veren eğitim kurumları üzerinden yani Tıbbiye, Harbiye ve Mülkiye üzerinden yükselmiştir.** Otoriter ve yarı-teokratik Padişahlık rejimine karşı muhalif hareketler daha çok iyi eğitim alan cesur, bilgili ve aydın genç bürokratlar, devlet görevlileri ve şehirli aydınlar tarafından geliştirilmiştir. Bu bürokratik ilerici akımların isimlerinde bile gençlik olgusuna vurgu yapıldığı görülebilir.

Genç Osmanlılar ve sonrasında Jön Türkler hareketlerinin isimlerinde “**genç**” ve Fransızca genç anlamına gelen “**jön**” terimlerinin geçmesi tesadüfi değildir. Genç Osmanlıların çalmalarıyla Osmanlı’nın önemli bir demokratikleşme adımı olan I. Mevritiyet dönemi gerçekleşmiş ve ilk Türk anayasası olan Kanun-i Esasi ilan edilerek, Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan kurulmuştur. Sultan II. Abdülhamit’in *istibdat* adı verilen baskıcı rejimine karşı mücadele veren Jön Türkler ve sonrasında kurdukları İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Partisi, 1908 devrimi ile Osmanlı-Türk modernleşmesi ve demokratikleşmesinin en önemli adımlarından birisi olan II. Mevritiyet dönemini getirmişler ve Mustafa Kemal Atatürk ve Cumhuriyet devrimlerine de ilham kaynağı olacak birçok reforma imza atmışlardır. **Gençliğin rolü Çanakkale Savaşı ve Kurtuluş Savaşı’nda da büyüktür.** Mustafa Kemal ve arkadaşları’nın örgütlediği milli kurtuluş hareketi içerisinde gençlik aktif olarak yer almış, hatta Tıbbiyeli Hikmet gibi öncü gençler Mustafa Kemal’e bile milli mücadeleyi bırakıp mandayı kabul etmesi durumunda destek vermeyeceklerini belirtecek kadar kendini milletin başımsızlığına hedefine kilitlemiştir.

Gençliğin Cumhuriyet döneminde toplumsal yaşamdaki yeri giderek artmıştı r. Gençlik artık medrese tipi biat kültürüne dayalı ve dış dünyaya kapalı eğitimden kurtularak modern okullarda eğitim almaya başlamış ve Atatürk tarafından rejimin geleceği ve gelişmesinin en önemli unsuru olarak yüceltilmiştir. Zaten 23 Nisan ve 19 Mayıs gibi çocuklar ve gençlere bayram ilan edilmesi bir ülkede yaşamımızda da işte Cumhuriyetin kurucu kadrolarının gençliğe

verdikleri önemle yakında alaka?d?r. Atatürk'e göre gençlik kendisinin ve rejimin eksikliklerini giderek ve tehditler kar??sında rejimi koruyacak olan en önemli sosyal gruptur. **Atatürk gençli?e öylesine güvenmi?tir ki, Bursa Nutku olarak bilinen ünlü konu?mas?nda gençli?e gerekirse her türlü tehlikeyi göze alarak ve her türlü fedakârl??? yaparak ve hatta gerekirse kendisine de kar?? gelerek ülkenin ba??ms?zl???n? korumas? yönünde telkinde bulunmu?tur.** ??te bu idealist duygularla kurulan Cumhuriyet rejimi 1920'ler ve 1930'larda Osmanlı'nın borçları? üstlenmesine ve Dünya Sava?ları'nın ya?and??? çok zor bir dönemde kurulmas?na kar??n, bugün hâlâ sonras?nda gelmi? iktidarlar?n sata sata bitiremedi?i yüzlerce fabrikay? kurmu? ve Türkiye'nin müthi? bir sosyoekonomik ve kültürel geli?me göstermesini sa?lam??t?r. Bu idealist ku?aklar?n çocuklar? ve torunlar? ise 1950'li yıllar?n sonlarında ve 1960'larda Türkiye'nin demokratikle?mesi ve sosyal devlet anlay???n?n olu?mas?nda etkili olmu?tur. 1950'lerin sonlarında Demokrat Parti'nin sivil demokratik bir iktidar özelli?inden ç?karak art?k bir *sivil diktatorya* kurmas? sonras?nda ?stanbul ve Ankara'da üniversite gençli?i ayaklanm?? ve DP'nin y?k?lma sürecine giden olaylar ba?lam??t?r. 27 Mayıs ihtilali sonras? haz?rlanan özgürlükçü 1961 anayasas? ile de gençli?in özerk ve özgür üniversitelerin kurulmas? ve örgütlenmenin serbest b?rak?lmas?yla siyasal ya?amda önemli bir özne haline gelmesi sa?lanm??t?r. Gençlik bu dönemde özellikle yurtsever-sol ideolojinin etkisinde Amerikan kar??t?, ba??ms?zl?kç? ve sosyal adaletçi gösteriler düzenlemi? ve ülke sorunları?na büyük bir duyarlılık göstermi?tir. Ancak So?uk Sava? koşullar?nda ya?anan olumsuz bir geli?me ise ülkelerinin ba??ms?zl?k ve demokratikle?mesini savunan bu gençlerin kar??s?na yine idealizmle dolu ancak 68 ku?a?? olarak bilinen bu gençlere kar?? kör bir dü?manlık besleyen saf Anadolu gençlerinin ç?kar?lmas? olmu?tur. Bu dönemde 1960'lar?n sonlarından ba?layarak Türkiye'deki sa? ve sol gençlik örgütlenmeleri arasında demokratik s?n?rlar? a?an silahl? çat??malar ya?anm??t?r.

Zamanla 1970'lerde bu olaylar daha da vahim bir hal alm?? ve sa?-sol çat??malar? ?iddetle artarken, aynı ideolojinin farklı fraksiyonları? arasında da silahl? mücadele ba?lam??t?r. Hakikaten de gençli?in siyasete kat?l?m? ne kadar olumlu bir özellik ise, 1970'lerde gördü?ümüz bu a??r? politizasyon ortam? da o kadar olumsuz diyebiliriz. Genelde politizasyondan bahsederken biz Amerikal? siyaset bilimci Robert Dahl'dan al?nt?layarak 4 a?amadan söz ederiz. Bu a?amalar; ilgi duyma, önemseme, bilgi edinme ve eylemde bulunmad?r. Bunlar demokratik bir politizasyon zincirinin 4 önemli ad?m?d?r. Ancak eylem a?amas?nın demokratik düzenden ç?kmas? ve silahl? çat??mac? bir mücadele dönü?mesi durumunda a??r? *politizasyon* durumu gündeme gelir. 12 Eylül öncesi dönemi gençli?in a??r? politize oldu?u bir dönem olarak nitelendirmek san?r?m bilimsel aç?dan do?ru olacaktır. Bu dönemde gençli?in demokratik düzenden ç?kmas?nda tabii ki d?? destekli oyunlar?n ve provokatif söylemlerin de büyük etkisi olmu?tur. Bu nedenle gençleri suçlamak gibi bir kolaycılı??a kaçmak yerine, 12 Eylül öncesi tabloyu olu?turan iç ve d?? nedenlere odaklanmak daha do?ru olacaktır. Tabii ki 1970'lerin a??r? politizasyon ortam?na tepki olarak tüm özgürlükleri ask?ya alan 1982 Anayasas? ile de gençli?in siyasete kat?lmas? tamamen engellenmi? ve bilinçsiz apolitik ku?aklar yeti?mesi ve ülke sorunları?na gençlerce sahip ç?k?lmamas? arzulanm??t?r.

Denilebilir ki 12 Eylül öncesinde 1961 anayasas?nın özgürlükçü ortam?nın de?erinin bilinmedi?i dü?üncesiyle 12 Eylül sonras? gençlerin ve hatta tüm sivil-sosyal aktörlerin siyasete kat?l?m?n? engelleyen baskı? bir anayasa ilan edilmi?tir. Tüm siyasal partiler, sivil toplum kuruluşları?, sendikalar kapat?lm?? ve demokrasiye dönülmesi sonras? da siyasal partilerin sivil toplum kuruluşları? ve sendikalarla ili?ki kurabilmesi hatta gençlik ve kad?n kollar? kurmas? engellenmi?tir. Tabii ki bu baskı? otoriter özellikler zamanla kald?r?lm?? ve Türkiye'de yeniden demokratik bir düzene geçilmi?tir. Siyaset bilimi aç?s?ndan ele ald???m?zda depolitizasyonun üç önemli nedeni vard?r. Bunlar; a??r? geli?mi? zengin, refah düzeyi yüksek ülkeler ve gruplarda siyasete ilgisizle?me nedeniyle, çok fakir, geri kalm??, e?itimsiz gruplar ve ülkelerde kadercilik ve etkinlik psikolojisinin olmamas? nedeniyle siyasete kat?l?m dü?üktür. Ülkemizde de özellikle varo? semtlerinde oturan fakir-kaderci topluluklarda depolitizasyon 12

Eylül'den bu yana çok yaygınlaştı ve aslında solun güçlü olması gereken bu bölgelerde *neo-liberal siyasal islamcı* partiler önem kazanmışlardır. Üçüncü önemli depolitizasyon nedeni ise siyasetin çok tehlikeli bir hal aldığı iç savaş, darbe gibi dönemlerde velilerin çocuklarını siyasetten uzak yetiştirmesiyle gerçekleşebilir. Bu da Türkiye için yerinde bir açıklamadır. Zira 12 Eylül öncesi iç savaş dönemini ve 12 Eylül'ün inkılabı, baskıcı dönemini görmüş olan bireyler çocuklarını siyasetten uzak yetiştirmeye gayret etmişlerdir. Bu nedenle bizdeki yaygın fakirlik, kadercilik anlayışları ve 12 Eylül travması'nın Türk halkında yarattığı korku nedeniyle gençlerin 1980'den bu yana siyasete katılmı oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Benzer şekilde 12 Eylül'ün sola karşı güçlendirmeye gayret ettiği ve biat kültürü yayan tarikat ve cemaatlerin toplumda yaygınlaştırmaları gençliğin ülke sorunlarına sahip çıkmak yerine, birilerinin elinde oyuncak olmasına yol açmıştır.

iletisim@PolitikaDergisi.com [2]

Yorumlar

- [İç Siyasa](#) [3]
- [Tarih](#) [4]
- [Toplumsal](#) [5]

Kaynak URL (04/05/2024 - 04:25 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/turk-siyasal-tarihinde-genclik>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ozan-ormeci>

[2] <mailto:iletisim@PolitikaDergisi.com>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>

[4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>

[5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>